

17

Pneumaphyllotaxis Tolsteeg | Het Uitvindersgilde | Begraafplaats Tolsteeg | 2022

Het bovenste gedeelte van het kunstwerk is een dakruiter, een siertorentje dat ooit op een gebouw stond dat nu gesloopt is. Hier krijgt het een nieuwe functie, als klok en herdenkingsmonument. Het Uitvindersgilde, een Utrechts ontwerpcollectief, bedacht er een onderstel bij, zodat je eronder kunt staan. Als je omhoog kijkt zie je ronde metalen plaatjes met daarin namen, geboorte- en sterfdata gegraveerd. De herdenkingsplaatjes zijn volgens een natuurlijk patroon gerangschikt.

18

Zonder titel / Perpetuum mobile | Maurits Cornelis Escher | Begraafplaats Tolsteeg (aula*) | 1957

In de aula van de begraafplaats zijn zwarte en witte vissen geschilderd die in cirkels lijken te zwemmen. De zwarte vissen zwemmen naar binnen en worden steeds kleiner; zij symboliseren de dood. De witte vissen die naar buiten zwemmen en steeds groter worden symboliseren de geboorte. Zoals de vissen in elkaar passen, zo horen leven en dood bij elkaar. Als je de beweging volgt, blijft je blik rondgaan. M.C. Escher schilderde dit werk hier zelf ter plekke.

** Let op: de aula is doorgaans open tussen 8.00 en 16.00 uur. Bel vooraf (tussen 9.00 en 12.00) uur naar 030-2863992 om te controleren of de aula niet in gebruik is voor een uitvaart.*

19

Moeder met kind en bok | Frank Letterie | Elandplein 25 | 1981

Een moeder knielt naast een bok, met haar arm om haar kind heen. Het kind raakt het dier voorzichtig aan. De vormen zijn ruw en je kunt duidelijk zien dat het is gemaakt door in klei te kneden (later is het afgegoten in brons). Het beeld staat symbool voor de Bokkenbuurt als een wijk in overgang, waarin de oudere generatie de volgende generatie leert om zorgzaam samen te leven, zoals de moeder haar kindje leert een bok te aaien.

20

Verbindingsboom | Annabel van Schouten | Tolsteegplantsoen | 2022

In 2022, toen de stad Utrecht 900 jaar bestond, zijn er in tien stadsparken herinneringsbomen geplant om dit bijzondere moment te vieren. Rondom de lindeboom in het Tolsteegplantsoen liggen afdrukken van voeten in beton. Wijkbewoners konden zich aanmelden om hun voetafdruk achter te laten – er zijn grote voeten en kindervoeten, en zie je de hondenpoot? Het idee van kunstenaar Annabel van Schouten is dat deze mensen (en een huisdier) een verbinding aangaan met de boom, vandaar de titel: Verbindingsboom.

21

Doorsneden bol | Wout Maters | Tolsteegplantsoen | 1978

De bol is opengewerkt met twee sneden, waardoor het kunstwerk uit drie delen bestaat. De gekartelde binnenkant contrasteert mooi met de gladde buitenkant: een ruwe binnenwereld omhuld door een glanzende schil. Kunstenaar Wout Maters liet zich inspireren door vormen uit de natuur en creëerde al eerder bijzondere beelden van bollen die wellustig openbarsten. Als je ooit een avocadopit hebt laten ontkiemen, herken je wellicht het beeld van een pit die uiteengerukt wordt door groei.

KUNST ROUTE 11

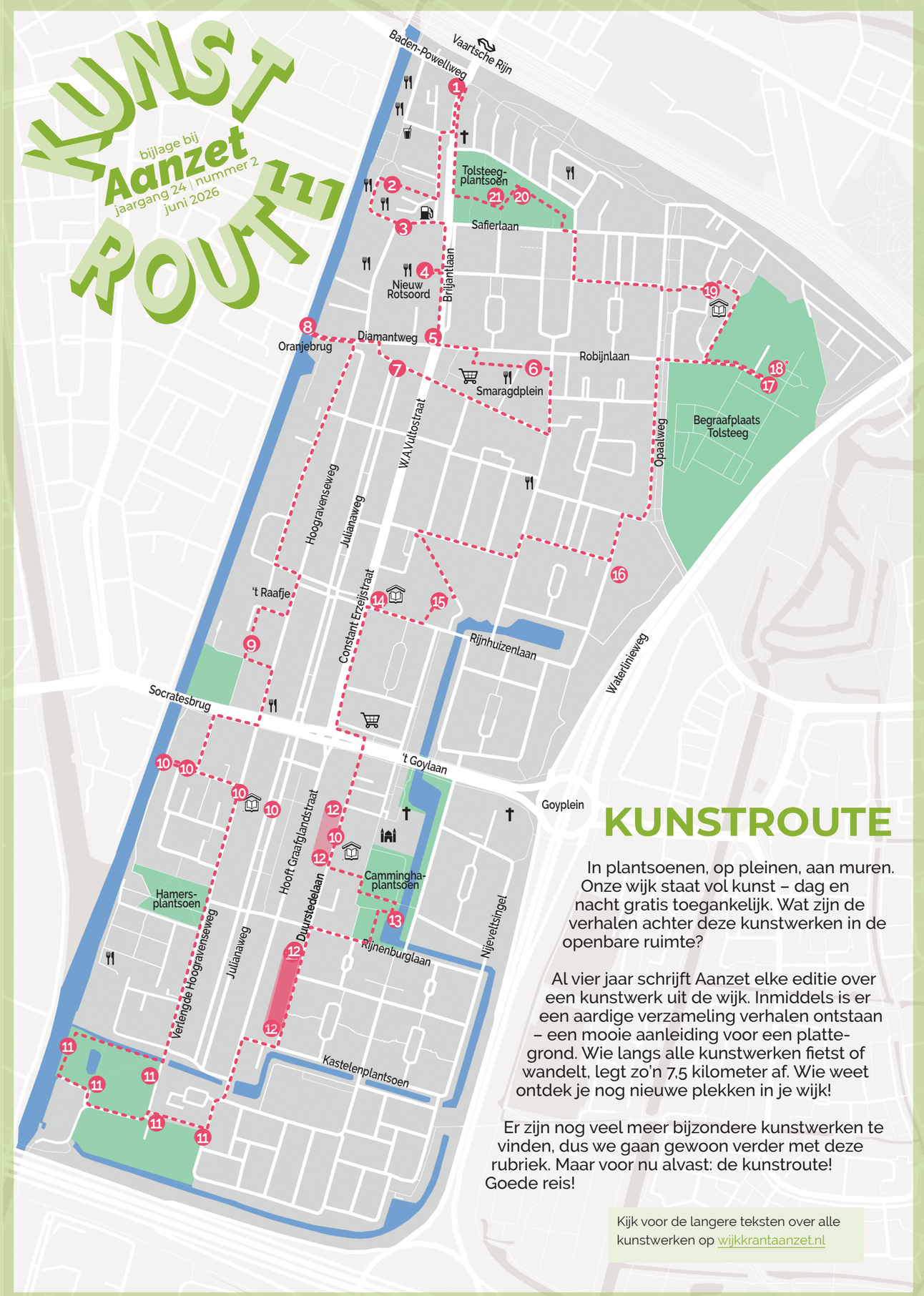
Aanzet

INDEX OP KUNSTENAAR

Annemae, Cika (1995) 4
Boon Azn., Jan (1918-1988) 12
Dedobbeleer, Koenraad (1975) 11
Dongen, Carin van (1972) 3, 10
Escher, M.C. (1898-1972) 18
Esser, Piet (1914-2004) 13
Faience- en Tegelfabriek Holland 3
Goené, Rien (1929-2013) 15
Houseago, Thomas (1972) 1
JanIsdeMan (1984) 5
Kingma, Paul (1931 - 2013) 16
Kruythof, Oeke (1938) 7
Letterie, Frank (1931) 19
Maters, Wout (1931-2017) 21
Montfort, Milou van (1990) 8
Pipsqueak Was Here 2
Roojen, Joost van (1928) 9
Schaller, André (1920) 6
Schouten, Annabel van (1999) 20
Uitvindersgilde, Het 17
Vathorst, Theo van de (1934-2022) 14

COLOFON

Teksten: **Sophia Zürcher**
Ontwerp: **Yvon Schuurmans | Summum ontwerp**
Fotografie: **Dolf de Meijer** (foto's 1, 2, 3, 9, 12, 19, 21), **Marleen Schlichting** (7, 8, 15, 16, 17), **Niels Spinhoven** (4, 5, 6, 10, 11, 14, 18, 20) en **Livia Weyers** (13)

KUNSTROUTE

In plantsoenen, op pleinen, aan muren. Onze wijk staat vol kunst – dag en nacht gratis toegankelijk. Wat zijn de verhalen achter deze kunstwerken in de openbare ruimte?

Al vier jaar schrijft Aanzet elke editie over een kunstwerk uit de wijk. Inmiddels is er een aardige verzameling verhalen ontstaan – een mooie aanleiding voor een plattegrond. Wie langs alle kunstwerken fietst of wandelt, legt zo'n 7,5 kilometer af. Wie weet ontdek je nog nieuwe plekken in je wijk!

Er zijn nog veel meer bijzondere kunstwerken te vinden, dus we gaan gewoon verder met deze rubriek. Maar voor nu alvast: de kunstroute! Goede reis!

Kijk voor de langere teksten over alle kunstwerken op wijkkrantaanzet.nl

1 Zonder titel | Thomas Houseago | Briljantlaan | 2002

Dit kunstwerk is gemaakt voor de centrale meldkamer van de brandweer, ambulancediensten en de politie. Het is gemaakt door de Amerikaanse beeldhouwer Thomas Houseago, die beelden maakt van klodders klei en gips (dit werk is daarna afgegoten in brons). De opdracht was om een werk te maken dat 'veiligheid' of 'bescherming' symboliseert en dat is gelukt met deze flinke, robuuste reus. Met zijn handen in zijn zij overziet hij ontspannen maar waakzaam het voorbijrijdende verkeer.

2 Same old story | Pipsqueak Was Here | Ravenoord (achterzijde restaurant LE:EN) | 2021

"Ons werk gaat over de bescherming van de natuur", vertelde Pipsqueak Was Here (een kunstenaarsduo uit Amsterdam). "We beelden dieren expres heel groot af, omdat hun leefgebieden juist steeds kleiner worden door ontbossing." De kunstenaars maakten deze grote apen en een olifant door stencils (sjablonen) te hergebruiken. Het is gemaakt in opdracht van restaurant LE:EN, dat de kunstenaars vrij liet in hun aanpak, met als enige voorwaarde dat het werk op tijd klaar was voor het HE:LEEN festival.

3 Groenewoude | Faience- en Tegelfabriek Holland & Carin van Dongen | Nieuw-Rotsoord (zichtbaar vanaf Heuveloord–Rotsoord) | ca. 1900 / 2009

Wat doet dit tegeltableau met het woord 'Groenewoude' hier? Oorspronkelijk sierden de tegels Villa Groenewoude in Nieuw-Amelisweerd. Nadat die villa werd gesloopt, zijn de tegels gelukkig bewaard gebleven en hierheen verhuisd, terug naar de plek waar ze rond 1900 zijn gemaakt: Faience- en Tegelfabriek Holland. Op de tegels staan sierlijke, art-nouveau-lijnen die er met de hand op zijn geschilderd. De stalen installatie eromheen is in 2009 gemaakt door de Hoogravense kunstenaar Carin van Dongen.

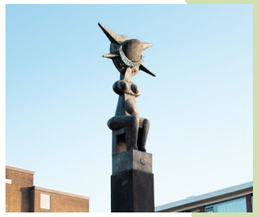

4 Zonder titel | Cika Annemae | Briljantlaan 101 | 2023

De muurschildering op de stal bestaat uit verschillende lagen. Bovenin is een scène te zien in zachte, vale kleuren, gebaseerd op historische foto's van de wasserij die hier ooit was gevestigd (wasserij Staatsen). Daaronder zie je boerderijdieren zoals die hier nu ook op het terrein rondlopen. Op de pilaren staan kindertekeningen, gemaakt door buurtkinderen. Zo komen verleden (de wasserij), het heden (de dieren) en de toekomst (want kinderen hebben de toekomst) samen op de geitenstal van de stadsboerderij.

5 Hongerige giraffe | JanIsDeMan | Briljantlaan | 2023

Langs de gevel strekt een giraffe zijn nek omhoog. De schildering, van meer dan 19 meter hoog, is alleen vanaf de overkant van de straat in zijn geheel te zien. Details zoals verfstreken zijn juist van dichtbij goed zichtbaar. Graffitikunstenaar JanIsDeMan stemde de giraffe af op de plek: het dier lijkt de planten van de naastgelegen verticale tuin op te snoepen. Het initiatief voor deze muurschildering kwam van bewoners van De Steenhouwer, die hun gebouw wilden opfleuren.

6 Zonnegodin | André Schaller | Smaragdplein | 1969

Hoog in de lucht zit een figuur op een troon. Naar boven kijkend vallen eerst de relatief gewone benen op, dan de ronde vormen van de torso en ten slotte het opvallende hoofd: een ring met stralen en een oogachtig middelpunt. Zonnegodin is gemaakt van koperplaten door André Schaller. Die liet zich inspireren door zijn reizen naar Noord- en West-Afrika; door de kunst en de zon die hij voelde branden op zijn huid. Deze stenen omgeving kan wat mystiek goed gebruiken.

7 De Julianaweg – het gedicht | Oeke Kruythof | Julianaweg | 2026

Op een lessenaar aan de straat staat een gedicht dat speciaal voor deze plek is geschreven. Het ontstond op verzoek van buurtbewoners en wordt gecombineerd met een historische foto. De tekst is in 2026 geschreven door dichteres Oeke Kruythof, die hier haar hele leven – al meer dan tachtig jaar – woont. Herinneringen aan vroeger en het dagelijks leven in de straat lopen in elkaar over. Door de plaats waar het staat, wordt het gedicht onderdeel van de omgeving waarover het gaat.

8 Siep | Milou van Montfort | Oranjebrug | 2024

Op een elektriciteitskastje zit een oranje kater die je recht aankijkt. Zijn houding is rustig maar zelfverzekerd. Kunstenaar Milou van Montfort werkte alleen de kat in detail uit; de achtergrond blijft eenvoudiger. Het is een portret van een buurtkat die hier vaak lag en door veel bewoners werd herkend. Het werk maakt deel uit van het project 'Van kastje naar canvasje', waarbij buurtverhalen zijn vertaald naar schilderingen. Heb je gezien dat de kat ook op de achterkant staat?

9 Zonder titel | Joost van Roojen | Verlengde Hoogravenseweg 203 | 1977

Aan de gevel van de sporthal hangen acht ringen van roestvrijstaal. De vormen, die lijken op olympische ringen, passen zo goed bij een sporthal dat ze nauwelijks opvallen als kunstwerken. Ze hebben twee maten, een diameter van 4,7 meter en van 3,1 meter. Doordat ze zo'n 20 centimeter van de muur af staan, werpen de ringen in de middagzon mooie schaduwen op de muur. Deze bescheiden toevoeging in 1977 door kunstenaar Joost van Roojen maakt het gebouw iets minder strak.

11 Polyaesthetic | Koenraad Dedobbeleer | Liesbospark | 2013

Pas als je erop let, duiken ze op meerdere plekken op. Verspreid door het park staan witte metalen cirkels. Ze doen denken aan hekwerken, maar omsluiten niets. Normaal kijken we nooit aandachtig naar zo'n hek, maar naar deze van Koenraad Dedobbeleer nu wel. Het beeld dat bij speeltuin De Kameleon staat ('de wasdroogmolen'), hoort er ook bij. Het kunstproject ontstond bij de herinrichting van het park en de locaties van de cirkels zijn samen met betrokkenen uit de buurt bepaald.

13 De Schaatsenrijder | Piet Esser | Camminghaplantsoen | 1961

De schaatser, gegoten in brons, staat voorovergebogen. Zijn volle gewicht rust op zijn rechterbeen. Zijn linkerbeen is gestrekt, alsof hij zich net heeft afgezet. Het ging beeldhouwer Piet Esser om de balans in de compositie en de suggestie van beweging. Het kunstwerk stond oorspronkelijk aan de oever, maar nu op een eilandje. Hoe de schaatser zijn neus heft in de vrieskou kun je dus pas goed zien als je hem tegemoet schaatst – wachten tot het water dichtvriest dus.

15 Zonder titel | Rien Goené | Rijnhuizenlaan 10 | 2023 (op deze plek)

Twee handen reiken naar elkaar, met een kleine ruimte ertussen. Die opening lijkt iets vast te houden of te beschermen. Het beeld stond jarenlang in een binnentuin van seniorencomplex Nieuw Plettenburgh en was niet publiek toegankelijk. Na overleg met bewoners en betrokkenen is het verplaatst naar deze openbare plek. De vorm inspireerde huisarts Lydia Ketting-Stroet eerder tot een schilderij, dat ook het logo van het naastgelegen gezondheidscentrum heeft bepaald (zie de schuifdeuren).

10 Limeslijn | Carin van Dongen en vrijwilligers | diverse straten in Hoograven | 2014-heden

In de stoep liggen klinkers met kleurrijke mozaïekstenen. Onder leiding van kunstenaar Carin van Dongen hebben buurtbewoners de klinkers versierd; ieder koos zijn eigen patroon. Samen vormen de klinkers een lijn die door de wijk loopt. Die lijn volgt het tracé van de limes: de vroegere noordgrens van het Romeinse Rijk, waarlangs een weg liep die forten met elkaar verbond. Archeologische resten van die weg zijn hier gevonden. De mozaïeken maken die oude route zichtbaar in een hedendaagse vorm.

12 Zonder titel | Jan Boon Azn. | Duurstedelaan e.o. | 1957

Tussen de voordeuren verschijnen abstracte vormen in zwart, wit, grijs en bruin. Ze lijken op elkaar, maar verschillen steeds net. In de patronen kun je bladeren, fossielen of andere vormen herkennen. Sommige schilderingen zijn nog helder zichtbaar, andere vervaagd of verdwenen. Ze werden kort na de bouw van de woningen aangebracht door Jan Boon Azn., als een van de eerste voorbeelden van kunst aan woonhuizen in Utrecht. Niet alle bewoners wilden in 1957 meedoen, waardoor er ook lege plekken zijn.

14 Twee uilen | Theo van de Vathorst | Rijnhuizenlaan | 1969 / 2011

Op een hoge sokkel staan twee uilen naast elkaar. Het kunstwerk is door Theo van de Vathorst eerst gemaakt in klei: vooral rond kop en vleugels kun je sporen zien van hoe hij de klei met zijn handen modelleerde. Daarna is het in brons gegoten. Het beeld werd geplaatst bij een basisschool, het moest rustig en toegankelijk zijn. In 2010 werden de uilen gestolen, maar een jaar later maakte de kunstenaar gelukkig een nieuwe versie.

16 Jona in de walvis | Paul Kingma | Ridderlaan | 1967

Tussen het schoolplein en het hek van De Blauwe Aventurijn staat een stenen vis: Jona in de walvis van kunstenaar Paul Kingma. Let op de grote staart en de vormen die in elkaar overlopen – zie je in de bek een kleine vis, een oog of toch Jona? Het kunstwerk hoorde oorspronkelijk bij de hervormde kleuterschool die hier stond. Het Bijbelverhaal van Jona in de walvis symboliseert bescherming, groei en een veilige plek om te leren.